

KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİ, SİLİNMESİ, YOK EDİLMESİ VE ANONİM HALE GETİRİLMESİ

Av. Pınar BODUR

GİRİŞ

Kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü veridir. Kişiyle doğrudan ilişkilendirilebilecek adı, soyadı gibi bilgilerle birlikte makul bir çabayla kişinin belirlenebilir olmasına sebep olacak her türlü veri de kişisel veri olarak kabul edilecektir. Günümüz teknolojisinde kişilere ilişkin verilerin toplanması, işlenmesi ve aktarılması çok kolay bir hal almıştır. Çeşitli kaynaklardan toplanan verilerin incelenmesi ve analiz edilmesi sonucunda kişiler hakkında pek çok alanda çıkarımlar yapmak mümkün olmuştur. Öyle ki bireylerin kişisel verileri önemli bir ticari kaynak haline gelmiştir.¹ Bunun sonucunda bu bilgilerin kişinin özel hayatının gizliliği bağlamında korunması gerektiği düşüncesi beraberinde buna ilişkin mevzuat ihtiyacını doğurmuştur. Avrupa’da 1960’lı yıllarda atılan ilk adımlardan sonra ülkemizde de ilk olarak 28.01.1981 yılında 108 sayılı “Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi” Türkiye’nin de dahil olduğu Avrupa Konseyi üye ülkeleri tarafından imzalanmış ve 17.02.2016 tarihinde 108 sayılı sözleşme iç hukukumuzun bir parçası haline gelmiştir. Daha sonra ise 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Kanun)² 07.04.2016 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Bu yazıda Kanun kapsamında kişisel verilerin işlenmesi, silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi konularının Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Kurum)’nun, diğer ulusal ve uluslararası yargı kararları ile pekiştirilerek anlatılması amaçlanmıştır.

KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİ

Kanun’un tanımlar başlıklı 3. Maddesinin (e) bendinde “*Kişisel verile-*

1 Habip Oğuz, ‘Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum’, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, 1, 2013. <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mdergi/issue/16883/175778>>. (Erişim Tarihi: 01.07.2021).

2 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu.

rin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem” kişisel verilerin işlenmesi olarak tanımlanmıştır. Tanımda da açıkça belirtildiği gibi verilerin işlenmesinden bahsedebilmek için kişisel verilerin mutlaka kullanılması gerekmekte yalnızca depolanması dahi bu veriler başka bir işleme tabi tutulmasalar da veri işleme faaliyeti olarak değerlendirilmektedir. Yine tanımda kişisel verilerin işlenmesinden bahsedilebilmesi için otomatik kayıt sisteminin olması bir şart olarak aranmamış veriler bir kayıt sistemi içerisinde işlendiği müddetçe elektronik veya fiziki her türlü sistemi kapsayıcı bir yola gidilmiştir.

Kişisel verilerin işlenmesi belirli şartlara bağlanmıştır. Kanun’un 5. maddesinde öncelikle kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği belirtilmiş ardından açık rıza aranmaksızın kişisel verilerin işlenebileceği haller sayılmıştır. Kanun’un 6. maddesinde ise özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları düzenlenmiştir.

1.1. Kişisel Verilerin İşlenme Şartları

1.1.1. Açık Rıza

Kişisel verilerin işlenmemesi kural, işlenmesi ise istisnadır. İlgili kişinin rızası, kişisel verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk nedenlerinden biridir. Açık rızanın tanımı Kanun’da yapılmıştır. Şöyle ki açık rıza, belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı ifade etmektedir. Kanun, GDPR (*General Data Protection Regulation*)³’dan farklı olarak rıza ve açık rıza ayrımı yapmamıştır, GDPR’da kişisel verilerin işlenmesinde rıza bir hukuka uygunluk nedeniyken özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde ise açık rıza aranmıştır.⁴

Kanun kapsamında açık rızanın unsurlarını incelersek açık rıza, belirli bir konuya ilişkin olmalıdır. Buna göre açık uçlu, sınırsız ve belirsiz bir konuya ilişkin rıza, örneğin “Bankacılık faaliyetleri kapsamında verilerimin işlenmesini kabul ediyorum.” şeklinde verilen battaniye rıza, açık rıza olarak kabul edilmeyecektir. Veri sorumlusu, ilgili kişiden birden çok veriye ilişkin açık rıza beyanı alacaksa, hangi verinin işleneceğine ve

3 Official Journal of the European Union, ‘General Data Protection Regulation’. (Avrupa Veri Koruma Tüzüğü)

4 ibid.

ne amaçla işleneceğine dair her noktaya yönelik açık rıza almalıdır. Verinin sorumlusunun verinin kullanımı haricindeki işlemleri için de ayrıca açık rıza alması gerekecektir. Örneğin verinin yurtdışına aktarımı veya verinin işleme amaçlarının değişmesi durumları için bu durum geçerlidir.⁵

Açık rızanın geçerli olabilmesi için aranan ikinci şart ise rızanın bilgilendirmeye dayanmasıdır. Tebliğ'de⁶ aydınlatma yükümlülüğünün kapsamı sayılmıştır. Buna göre; veri sorumlusunun kimliği, verilerin işleme amacı, kimlere, hangi amaçla aktarılabilceği ve verinin toplanma yöntemi hakkında ilgili kişi aydınlatılmalıdır. Kural olarak, verinin işlenmeye başlanmasından önce yapılması gereken bilgilendirme aynı zamanda ilgili kişinin anlayabileceği şekilde yapılmalıdır. Örneğin, yazılı bilgilendirme yapılması halinde metin, kişinin okumakta zorlanacağı oranda küçük puntolarla yazılmamalı, anlaşılmayacak teknik terimler kullanılmamalı, metnin okunması zor veya çok uzun olmasından kaçınılmalıdır.

Nihayet geçerli bir açık rıza için gereken son unsur ise rızanın özgür iradeyle verilmiş bir rıza olması gerektiğidir. Özgür iradeyle verilmiş bir rızadan bahsedebilmemiz için ilgili kişinin verilerinin işlenmesine ilişkin rızayı hile, korkutma veya sosyal, ekonomik, psikolojik baskı altında kalmadan vermiş olması gerekir. Rızada özgür bir irade beyanından söz edebilmek için rızanın bir ürün veya hizmetten yararlanmanın ön koşulu olmaması ve ilgili kişiye rıza göstermediği durumda aleyhine sonuç doğurmayacak bir alternatif sunulması da gerekmektedir. Buna ilişkin en yaygın örnek işçi-işveren arasında işçinin kişisel verilerinin işlenmesinde eşit bir zemin oluşturulmasa dahi güçlü işveren karşısında işçinin vermiş olduğu rıza gösterilebilir. Burada işçiye rıza göstermeme imkânı eşit bir şekilde sunulmamışsa ve rıza verilmemesi halinde işçi bakımından olumsuz sonuçlar doğma ihtimali bulunuyorsa verilen rızanın özgür iradeye dayandığı söylenemeyecektir.⁷ Rızanın, özgür iradeye dayanması ve örtülü bir şekilde de olsa rızanın herhangi sosyal, psikolojik vb. baskı altında kalmadan verilmiş olması gerektiğine yönelik örnekler Çalışma Grubu'nun rızaya ilişkin açıkladığı görüşte de mevcuttur.⁸

5 Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi**, 2018. <<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/0517c528-a43d-49f5-b1eb-33dc666cb938.pdf>>. (Erişim Tarihi: 01.07.2021).

6 Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ**, 7. <<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180310-5.htm>>. (Erişim Tarihi: 01.07.2021).

7 European Data Protection Board, 'Guidelines 05/2020 on Consent under Regulation 2016/679' 1.

8 Article 29 Working Party, 'Opinion 15/2011 on the Definition of Consent', s.15. "Vücut tarayıcıları, bazı kamusal alanlarda, özellikle de biniş alanına erişmek için havaa-

Son olarak açık rıza hakkında bir diğer önemli husus ise rızanın ne zaman verilmesi gerektiği konusudur. Kişilik hakkına hukuka aykırı olarak gerçekleştirilen müdahalenin, hukuka uygun hale gelebilmesi için, kişilik hakkı sahibinin rıza verdiği olayın gerçekleşmesinden önce ve en geç gerçekleşme anında rıza vermesi gerekir. Kişisel verilerin işlenmesine sonradan verilen rıza da işlemeyi ancak rızanın verilmesi anından itibaren hukuka uygun hale getirir.⁹

1.1.2. Kişisel Verilerin İşlenmesinde Diğer Hukuka Uygunluk Nedenleri

Kanun'un 5. maddesinin 2. fıkrasında ise açık rıza aranmaksızın kişisel verilerin işlenmesini mümkün kılan şartlar sayılmıştır. Burada kanun koyucu hukuka uygunluk nedenlerini sayma yoluyla belirlemiş olup bu şartların yorum yoluyla genişletilmesi mümkün değildir. Bu kapsamda kanunlarda açıkça öngörülmesi, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması, bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması, ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması hallerinde kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası bulunmasa dahi işlenebilecektir.

Buradan diğer şartların var olduğu durumda dahi açık rızanın alınabileceği anlaşılmamalıdır, Kanun'un 5. maddesinin 2. fıkrasındaki şartların olması halinde ilgili kişiden açık rıza alınması sadece gereksiz değil

lanlarında kullanılmaktadır. Yolcu verilerinin, tarama gerçekleştiği anda işlendiğini göz önünde bulundurarak, işlemin 7. Maddede belirtilen yasal dayanaklardan birine uyması gerekir. Vücut tarayıcılarından geçmek bazen yolcular için bir seçenek olarak sunulur, bu da işlemin rıza ile doğrulanabileceğini gösterir. Bununla birlikte, vücut tarayıcılarını incelemeyi reddetmek şüpheler yaratabilir veya vücut araması yapma gibi ek kontrolleri tetikleyebilir. Birçok yolcu taranmaya razı olur, çünkü bunu yaparak olası sorunları ve gecikmeleri önler, ilk önceliği zamanında uçağa binmek olur. Böyle bir rıza yeterince özgür iradeyle verilmemiştir. İşlemin gerekli olduğunun kanıtlanması gerektiğinden (kamu güvenliği nedeniyle), meşru esas Madde 7 (a) 'da bulunmamalı, ancak yasa koyucunun eyleminde bulunmalıdır – Madde 7 (c) veya (e) – yolcuların iş birliği yapma yükümlülüğü. Vücut tarayıcı taramasının temeli bu nedenle mevzuat olmalıdır: bu mevzuat tarama ve elle arama arasında bir seçim yapılmasını öngörebilir, ancak bu seçenek bireye yalnızca ek önlemlerin bir parçası olarak tamamlayıcı bir perspektifte sunulacaktır."

9 Cihan Avcı Braun, "Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rıza", 2018, XV, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s.15.

aynı zamanda hukuka aykırıdır. İşleme şartlarının varlığına rağmen açık rızanın alınması bu anlamda ilgili kişiyi yanıltabilir ve ilgili kişi açık rızasını geri aldığı takdirde veri sorumlusunun işleme faaliyetine son vermesi gerektiği algısını oluşturabilir. Kurum, 27.02.2020 Tarihli ve 2020/173 Sayılı 'Amazon Kararı'nda da bu durumun ilgili kişinin yanıltılmasına yol açacağı dolayısıyla veri sorumlusu tarafından hakkın kötüye kullanılması anlamına geleceğine karar vermiştir.¹⁰

GDPR'ın rıza koşullarını düzenlediği 7. maddesinde de belirtildiği üzere rıza kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan her zaman geri alınabilir.¹¹ Kanun'da her ne kadar bunu düzenleyen bir hüküm bulunmasa da Kurum, açık rızanın ilgili kişi tarafından geri alınabileceğini kabul etmektedir.¹²

Özel nitelikli kişisel veriler (hassas veriler) ise Kanun'un 6. maddesinde tahdidi olarak sayılmıştır.¹³ Özel nitelikli kişisel veriler ayrıcalıklı bir korumaya sahiptir ve işlenmesi daha sıkı şartlara tabi tutulmuştur. Bunun nedeni ise; bu verilerin başkaları tarafından öğrenilmesi durumunda kişinin ayrımcılığa uğrama ve bunun sonucunda mağduriyet yaşama tehlikesi bulunmasıdır.¹⁴

10 Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Amazon Turkey Perakende Hizmetleri Limited Şirketi Hakkındaki Başvuru İle İlgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 27/02/2020 Tarihli ve 2020/173 Sayılı Karar Özeti**. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6739/2020-173>>. "Veri sorumlusu, Gizlilik Bildirimi metninde 'Belirli bilgileri vermemeyi tercih edebilirsiniz, ancak bu durumda Amazon Hizmetlerinin çoğundan yararlanamazsınız.' ya da 'Çerezlerimizi engellerseniz veya reddederseniz alışveriş sepetinize ürün ekleyemez, satın alma aşamasına geçemez veya oturum açmanızı gerektiren herhangi bir Amazon hizmetini kullanamazsınız.' diyerek kişisel verilerin işlenmesini hizmet şartına bağlamaktadır. Kurumumuzun internet sayfasında da yayımlanan kararda sözleşmenin taraflarına ait kişisel veri işlenmesi durumunda ayrıca açık rıza alınması ve de açık rızayı üyeliğin ve hizmetin dolayısıyla sözleşmenin bir koşulu olarak dayatılmasının; diğer kişisel veri işleme şartlarının varlığı durumunda açık rıza alınmasının ilgili kişinin yanıltılması ve yanlış yönlendirilmesi dolayısıyla veri sorumlusunca hakkın kötüye kullanılması anlamına geleceği ve ayrıca hizmetin açık rıza şartına bağlanmış olmasının açık rızayı sakatlayacağı dikkate alındığında, bu durumun Kanunun 4'üncü maddesinde yer alan hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ve işleme amacı ile bağlı, sınırlı ve ölçülü olma ilkelerine aykırılık teşkil ettiği değerlendirilmektedir."

11 Official Journal of the European Union (n 2) Art. 7.

12 Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Açık Rıza Alırken Dikkat Edilecek Hususlar Açık Rıza Alırken Dikkat Edilecek Hususlar**. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2037/Acik-Riza-Alirken-Dikkat-Edilecek-Hususlar>>.

13 "Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir." (Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 'Kanun - 6698 Kişisel Verilerin Korunması Kanunu', 2016: m.6).

14 Braun, "Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rıza", s.30.

Kural olarak hassas veriler, ilgili kişinin açık rızası olmadan işlenemeyecektir ve fakat kanun koyucu özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini düzenlerken ikili bir ayrıma gitmiştir. Sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel veriler ya ilgili kişinin açık rızası ile veya kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından yine açık rıza aranmaksızın işlenebilir. Bunlar dışındaki hassas veriler ise Kanun'un 6. maddesinin 3. fıkrasında belirtildiği üzere kanunlarda öngörülen hallerde açık rıza aranmaksızın işlenebilecektir.

1.2. Kişisel Verilerin İşlenmesinde Genel İlkeler

Kanun'un 4. maddesinde kişisel verilerin işlenmesinin hukuka uygun şekilde olması için uyulması gereken ilkeler sayılmıştır. Bunlar, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme olarak sıralanmıştır.

KİŞİSEL VERİLERİN İMHASI

2.1. Genel Olarak

Kanun'un 7. maddesinde kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi, anonim hale getirilmesi düzenlenmiştir. Kişisel veriler, hukuka uygun biçimde işlendikten sonra işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde, resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir. Aynı maddenin 3. fıkrasında ise kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesine ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Nitekim Kurum tarafından 28.10.2017'de Resmî Gazete'de "Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik" (Yönetmelik)¹⁵ yayımlanmıştır. Yönetmelik kapsamında imha; kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi anlamına gelen genel bir kavram olarak tanımlanmaktadır.¹⁶

¹⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik (2017). R.G. 28.10.2017, S.30224.

¹⁶ "İmha: Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesini" ("Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik", 2017: m.4/c)

2.2.Kişisel Verilerin Silinmesi

Yönetmeliğin 8. maddesinde;

“(1) Kişisel verilerin silinmesi, kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir. (2) Veri sorumlusu, silinen kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için erişilemez ve tekrar kullanılamaz olması için gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür” şeklinde düzenlenen kişisel verilerin silinmesi hakkı temel hak kapsamında Anayasa’nın 20. maddesinde düzenlenmiştir.¹⁷

Yönetmelikte silinmenin tanımı yapılmış fakat herhangi bir yöntem belirlenmemiştir. Veri sorumlusu örneğin kâğıt ortamında bulunan kişisel veriler için karartma,¹⁸ kesme, sabit mürekkep ile kullanılamaz hale getirme veya dijital ortamdaki verileri silme (*delete*) şeklinde¹⁹ yöntemleri kullanabilir. Hangi yöntemle kişisel verilerin silineceği veri sorumlusuna bırakılmış, yalnızca sonuçta ne olması gerektiği tanımlanmıştır. Veri sorumlusunun seçeceği yöntem sonucunda kişisel verilerin ilgili kullanıcı²⁰ tarafından hiçbir şekilde erişilemez hale gelmesi gerekmektedir. Kişisel verilerin silinmesi yönteminde, verinin geri getirilemeyecek şekilde imha edilmesi aranmamaktadır. İlgili kullanıcı olan kişilerin veriye erişememesi ve veriyi kullanamaması asıl önemli husustur.²¹

Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)’nın “unutulma hakkı” olarak benimsediği dava, avukat Mario Costeja Gonzalez’in, Google Arama motoru üzerinde yaptığı aramada daha önce borçlarının tahsili için mülkünü sat-

17 “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.” (‘Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’, 1982: m.20).

18 Kişisel Verileri Koruma Kurumu, ‘Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi’. “Karartma: Kişisel verilerin bütünü, kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek şekilde üstlerinin çizilmesi, boyanması ve buzalanması gibi işlemleri”

19 ibid.

20 “İlgili kullanıcı: Verilerin teknik olarak depolanması, korunması ve yedeklenmesinden sorumlu olan kişi ya da birim hariç olmak üzere veri sorumlusu organizasyonu içerisinde veya veri sorumlusundan aldığı yetki ve talimat doğrultusunda kişisel verileri işleyen kişileri” (‘Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik’, 2017:4/b)

21 Ramazan Çağlayan/Mahmut Koca/Rıza Saka, **Avrupa Birliği Hukuku, İdare Hukuku ve Ceza Hukuku Açısından Kişisel Verilerin İmhası**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ocak 2021.

mak durumunda kalmasına ilişkin haberlerin yer aldığını ve bu arama sonuçlarına herkes tarafından ulaşılabilmesini görmesi üzerine kendisine ait verileri içeren arama sonuçlarının indeksten kaldırılmasını veya gizlenmesini talep etmesini konu almaktadır.²² ABAD, söz konusu kararında arama motorlarında bireylerinin kişisel verilerine yer verilmesini bir işleme faaliyeti olarak değerlendirmiş ve içerik doğru olsa bile ilgili kişinin verisinin tutulmasının zorunlu olmadığı durumlarda bireylerin bu verilerin indeksten kaldırılmasını talep etme hakkına sahip olduğuna karar vermiştir.²³ Bu karar üzerine kişisel verilerin silinmesini isteme hakkı, GDPR'ın 17. maddesinde “silme hakkı (unutulma hakkı)” olarak düzenlenmiştir.²⁴ ²⁵ Unutulma hakkı, bireylerin internet ortamında bulunan kişisel verilerinin silinmesini talep ederek dijital dünyada unutulmayı isteme hakkı olarak tanımlanabilir.²⁶ ²⁷ Unutulma hakkı, üçüncü bir tarafça yayınlanmış olsa bile, yayın meşru ve içerik doğru olsa bile, kişinin kendisiyle ilgili bilgileri silme hakkı olarak daha kapsamlı bir şekilde görülüyor.²⁸ Söz konusu hakka mevzuatımızda kavramsal olarak yer verilmemiş olsa bile yargı kararlarında²⁹ ³⁰ ve kurum kararlarında³¹ unutulma hakkı yer almaktadır.

22 Google Spain SL Google Inc v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) Mario Costeja González. ABAD, C-131/12 Sayılı ve 13 Mayıs 2014 Tarihli Google Kararı.

23 ibid. “İnternette üçüncü taraflarca yayınlanmış veya bulundurulmuş bilgiyi konumlandırma, otomatik olarak indeksleme, geçici olarak saklama ve son olarak belirli bir tercih sırasına göre İnternet kullanıcılarına sunulmasından oluşan arama motoru faaliyeti bu tür bilgi kişisel veri içerdiği durumda, Madde 2(b) anlamında ‘kişisel verinin işlenmesi’ olarak nitelendirilmelidir; ve ikinci olarak, arama motoru işletmecisi bu işlemeye ilişkin olarak Madde 2(d) anlamında ‘denetleyici’ olarak kabul edilmelidir” ABAD, C-131/12 Sayılı ve 13 Mayıs 2014 Tarihli Google Kararı

24 Official Journal of the European Union (n 3), Art. 17.

25 Çağlayan/Koca/Saka (n 21) 226.

26 Aydın Akgül, ‘Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve AB Adalet Divanı’nın “Google Kararı” [2016] **TBB Dergisi**, Cilt:0, Sayı: 116, 2015, ss.1-38. <<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1440>>. (Erişim Tarihi: 01.07.2021).

27 Edward L Carter, ‘The Right To Be Forgotten’ (Oxford Research Encyclopedia of Communication, 2016) 2 <<https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-189>>. (Erişim Tarihi: 01.07.2021).

28 Peter Fleischer, ‘The Right To Be Forgotten, Or How To Edit Your History’ (2012) 1 <<http://peterfleischer.blogspot.com/search?q=right+to+be+forgotten>>.

29 Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2014/4-56 E. 2015/1679 K. 17.6.2015 T.

30 (NBB [GK], B No: 2013/5653, 3/3/2016, § ...).

31 Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişilerin Ad ve Soyadı İle Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına Yönelik Talepler İle İlgili Olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 23.06.2020 Tarihli ve 2020/481 Sayılı Kararı**. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>>. (Erişim Tarihi: 01.07.2021).

2.2.1. Kişisel Verilerin Yok Edilmesi

Yönetmeliğin 9. maddesinde ise kişisel verilerin yok edilmesi:

“(1) Kişisel verilerin yok edilmesi, kişisel verilerin hiç kimse tarafından hiçbir şekilde erişilemez, geri getirilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir. (2) Veri sorumlusu, kişisel verilerin yok edilmesiyle ilgili gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür” şeklinde düzenlenmiştir.

Yine yönetmelikte kişisel verilerin yok edilmesinin tanımı yapılmış ve ulaşılmak istenen sonuç belirtilmiş ve fakat yöntem veri sorumlusuna bırakılmıştır. Burada silinmeden farklı olarak, kişisel verilerin, veri saklamaya elverişli her türlü ortamdan hiçbir şekilde geri getirilemeyecek ve tekrar kullanılamayacak hale getirilmesi aranmıştır.

Kişisel verilerin üçüncü bir kişiye aktarıldığı durumda kişisel verilerin yok edilmesinin nasıl sağlanacağı Yönetmeliğin 12. maddesinde düzenlenmiş ve veri sorumlusuna bu durumu üçüncü kişiye bildirme ve gerekli işlemlerin yapılmasını temin etme yükümlülüğü yüklenmiştir.³²

2.2.2. Kişisel Verilerin Anonim Hale Getirilmesi

Verinin, belirli veya belirlenebilir gerçek kişiyle ilişkilendirilemediği durumda kişisel verinin anonimleştirilmesi söz konusu olacaktır. Anonim hale getirme, Kanun'un 3. maddesinde de *“Kişisel verilerin, başka verilerle eşleştirilerek dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hâle getirilmesi”* şeklinde tanımlanmıştır.

Kişisel verilerin anonimleştirilmesinde seçilen yöntem sonucunda bu veriler başka verilerle eşleştirilse dahi hiçbir şekilde ilgili kişiyi belirlelenebilir hale getirmemelidir ve hatta anonimleştirmeyi yapan dahi verinin ait olduğu gerçek kişiyi belirleyememelidir. Bu noktada kişisel verilerin maskelenmesinin yeterli olmayacağı söylenebilecektir. Zira, maskeleyemede başka verilerle eşleştirme yapıldığında ilgili kişiye ulaşılması mümkün olabilmektedir.³³

³² “Kişisel verileri işleme şartlarının tamamı ortadan kalkmış ve talebe konu olan kişisel veriler üçüncü kişilere aktarılmışsa veri sorumlusu bu durumu üçüncü kişiye bildirir; üçüncü kişi nezdinde bu Yönetmelik kapsamında gerekli işlemlerin yapılmasını temin eder.” (‘Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik’, 2017:12) .

³³ Murat Volkan Dülger, ‘Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik’in Getirdikleri Ve Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar’ 1, 6.

GDPR, m. 4/5 ile “takma ad verme” kavramı, “*Kişisel verilerin tanınmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmemesinin sağlanması amacı ile ek bilgilerin ayrı tutulması ve teknik ve düzenlemeye ilişkin tedbirlere tabi tutulması koşuluyla, kişisel verilerin söz konusu ek bilgiler kullanılmaksızın spesifik bir veri sahibiyle artık ilişkilendirilemeyecek şekilde işlenmesi*” olarak tanımlanır. Takma ad verme yöntemi de kişisel verilerin anonimleştirilmesi için yeterli bir yöntem olmayacaktır zira bu yöntemle bir kişinin kimliğinin tespit edilmesi ihtimalinin kalıcı olarak engellenmesi amaçlanmaz.^{34 35}

2.2.3.Verilerin Re’sen İmhası ve İmha Süreleri

Kanun’un 7. maddesinde verilerin veri sorumlusu tarafından re’sen veya ilgili kişinin talebi üzerine imha edilebileceği düzenlenmiş veri sorumlusunun hangi yöntemin kullanılması gerektiği hüküm altına alınmıştır, kurul tarafından aksi kararlaştırılmadıkça hangi yöntemin kullanılacağı veri sorumlusuna bırakılmıştır. Ve fakat ilgili kişinin talebinde imha yöntemlerinden birinin uygulanmasını istediğini belirttiği durumda veri sorumlusu uygun yöntemi ancak gerekçesini açıklamak suretiyle seçecektir.³⁶

İlgili kişi, kişisel verilerinin silinmesini, yok edilmesini veya anonim hale getirilmesini talep ettiği durumda veri sorumlusu, en geç 30 gün içinde kişisel verileri işleme şartlarının tamamı ortadan kalkmışa talebi sonuçlandırır ve ilgili kişiye bilgi verir.³⁷

Yönetmeliğin, verilerin re’sen imhasını düzenleyen, 11. maddesinde ise ikili bir ayrıma gidilmiştir. Bu bağlamda Veri Sorumluları Sicili’ne kayıt yükümlülüğü bulunan³⁸ veri sorumlularının bir Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikası oluşturması gerektiği ve altı ayı geçmemek kaydı ile periyodik imha sürecinin zaman aralığının bu imha politikası uyarınca belirleneceği düzenlenmiştir. Veri Sorumluları Sicili’ne kayıt yükümlülüğü bulunmayan veri sorumluları ise, kişisel verileri imha yükümlülüğünün ortaya çıktığı tarihi takip eden üç ay içinde, kişisel verileri imha eder.

34 Hilal Tuğba Öksüzöğlü, ‘6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Ve Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Silinmesi Ve Düzeltilmesi’, **Bilişim Hukuku Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, 2019, ss.185-242, s.204.

35 Çağlayan/Koca/Saka (n 21) 55.

36 (‘Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik’, 2017:4/5).

37 ibid. s.221.

38 Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Sicile Kayıt Yükümlülüğü Hakkında Kamuoyu Duyurusu**, 2020. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6819/SICILE-KAYIT-YUKUMLULUGU-HAKKINDA-KAMUOYU-DUYURUSU>>. (Erişim Tarihi: 01.07.2021).

Kanun'da veya Yönetmelikte hangi verilerin ne kadar süre muhafaza edilmesi gerektiği belirtilmese de Kanun'un 7. maddesinin 2. Fıkrasında:

“Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesine ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.”

Hükmü yer almaktadır. Bu nedenle kişisel verinin muhafaza süresinin tespitinde ilgili mevzuat hükümlerine dikkat edilmelidir. Nitekim Kurul, 05.12.2018 tarihli 2018/142 sayılı kararında 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 42. maddesini uygulayarak başvurucunun talebini reddetmiştir.³⁹

SONUÇ

Sonuç olarak, teknoloji çağıyla birlikte kişisel verileri daha kolay erişilebilir, işlenebilir ve paylaşılabilir hale gelmiştir. Bu durum gerek özel hayatın gizliliği gerek kişilik hakkının korunması çerçevesinde kişisel verilerin bir mevzuat kapsamında korunması ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda kişisel verilerin işlenmesinden imhasına kadar olan süreç birtakım şartlara bağlanmıştır.

Bu yazıda da öncelikle kişisel verilerin işlenme şartlarından ve veri işlemeye hâkim olan ilkelerden bahsedilmiş, daha sonra kişisel verilerin imhası bağlamında kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi örnekler ve kararlar birlikte açıklanmıştır.

Kişisel verileri işlemek için ana kural, kişiden verilerinin işleneceğine dair açık rıza almaktır. Kanunlarda açıkça öngörülmesi, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması, bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması, ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması halleri ise kişisel verilerin işlenmesinde diğer hukuka uygunluk nedenleri olarak sayılmıştır. Kişisel verilerin işlenme şartları, her bir kişisel veri işleme faaliyetinin amacının Kanun bakımından hukuki dayanağını oluşturmaktadır.

³⁹ ‘İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme İlkesi Gereğince Kişisel Verilerin Silinmemesi Hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 05/12/2018 Tarihli ve 2018/142 Sayılı Karar Özeti’1.

Kişisel verilerin, veri sorumlusunun İmha Politikası'nda düzenlediği belirli periyodik dönemlerde re'sen veya ilgili kişinin talebi üzerine kendisinin seçeceği bir yöntem ile silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi ise kişisel verilerin imhasının konusunu oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

AKGÜL, Aydın, 'Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: "Unutulma Hakkı" ve AB Adalet Divanı'nın "Google Kararı" [2016] TBB Dergisi 11. <<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1440>>

Article 29 Working Party, 'Opinion 15/2011 on the Definition of Consent' 38

AVCI BRAUN, Cihan, 'Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rıza' (2018) XV Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.

ÇAĞLAYAN, Rıza/ KOCA, Mahmut/ SAKA, Rıza, Avrupa Birliği Hukuku, İdare Hukuku ve Ceza Hukuku Açısından Kişisel Verilerin İmhası (Seçkin 2021)

CARTER, Edward L., 'The Right To Be Forgotten' (Oxford Research Encyclopedia of Communication, 2016) 2. <<https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-189>>

DÜLGER, Murat Volkan, 'Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'in Getirdikleri Ve Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar' 1.

European Data Protection Board, 'Guidelines 05/2020 on Consent under Regulation 2016/679' 1.

FLEISCHER, Peter, 'The Right To Be Forgotten, Or How To Edit Your History' (2012) 1. <<http://peterfleischer.blogspot.com/search?q=right+to+be+forgotten>>

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 'Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi'

Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik (2017).

'Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ' 7 <<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180310-5.htm>>

Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi (2018). <<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/0517c528-a43d-49f5-b1eb-33dc666cb938.pdf>>

'Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına Yönelik Talepler ile İlgili Olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 23/ 06/2020 Tarihli ve 2020/481 Sayılı Kararı' (2020) 1. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>>

'Sicile Kayıt Yükümlülüğü Hakkında Kamuoyu Duyurusu' (2020) 2020. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6819/SICILE-KAYIT-YUKUMLULUGU-HAKKINDA-KAMUOYU-DUYURUSU>>

'Açık Rıza Alırken Dikkat Edilecek Hususlar Açık Rıza Alırken Dikkat Edilecek Hususlar' 3. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2037/Acik-Riza-Alirken-Dikkat-Edilecek-Hususlar>>

'Amazon Turkey Perakende Hizmetleri Limited Şirketi Hakkındaki Başvuru ile İlgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 27/02/2020 Tarihli ve 2020/173 Sayılı Karar Özeti' 2. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6739/2020-173>>

'İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme İlkesi Gereğince Kişisel Verilerin Silinmemesi Hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 05/12/2018 Tarihli ve 2018/142 Sayılı Karar Özeti'1. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5424/2018-142>

Official Journal of the European Union, 'General Data Protection Regulation'

OĞUZ, Habip, 'Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum' [2013] Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 1. <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/inderji/issue/16883/175778>>

ÖKSÜZOĞLU, Hilal Tuğba, '6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Ve Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Silinmesi Ve Düzeltilmesi' (2019) 1 Bilişim Hukuku Dergisi 185 <<http://dergipark.org.tr/tr/pub/bilisimhukukudergisi/issue/52214/621356>>

(NBB [GK], B No: 2013/5653, 3/3/2016, § ...)

Google Spain SL Google Inc v Agencia Española de Protección de Datos M. C. González.